

13. Milano, C., Cheer, J. M., Novelli, M. (2019). Overtourism: Excesses, discontents and measures in travel and tourism. CABl. [in English]
14. Buckley, R. (2011). Tourism and environment. Annual Review of Environment and Resources. Vol. 36. №1. P. 397–416. [in English]
15. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2017). Sustainable Tourism for Development Guidebook. Madrid: UNWTO. [in English]
16. Gössling, S., Hall, C. M. (2016). Sustainable tourism and global environmental change. Routledge. 2016. [in English]
17. Tussyadiah, I., Wang, D. (2016). Tourism and technology. Annals of Tourism Research. Vol. 57. P. 13–25. [in English]
18. Pritchard, A., Morgan, N. (2001). Culture, identity and tourism. Annals of Tourism Research. Vol. 28. №1. P. 164–182. [in English]
19. Hall, C. M. (2010). Tourism, climate change and the role of education. Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education. 2010. Vol. 9. №1. P. 4–12. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ШИМАНСЬКА Віра – доктор філософських наук в галузі педагогіка доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: еволюція англomовної екологічної та туристичної термінології у сучасному професійному дискурсі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SHYMANSKA Vira – PhD in Pedagogy Associate Professor, Department of Foreign Languages for Natural Sciences Ivan Franko National University of Lviv.

Scientific interests: evolution of english-language ecological and tourism terminology in modern professional discourse.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2025 р.

Стаття прийнята до друку 19.10.2025 р.

УДК 378.018.8:81]:001.895-021.142.3(045)
DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-315-320

ШИМАНСЬКА Вікторія –

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та методики її навчання
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1164-1041>
e-mail: v.o.shymanska@udpu.edu.ua

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті акцентується на гостроті нагальної потреби оновлення системи вищої педагогічної освіти. Стверджується, що лінгводидактика є цариною інтенсивного пошуку найбільш релевантних інноваційних методик. Проведено оцінку дієвості їх впровадження у ході лінгвістичного навчання, а також прогресу в подоланні розриву між актуальними вимогами суспільства й застарілими підходами. Мета статті полягає у розкритті сутності інноваційних технологій, зокрема технологій проблемного навчання з усіма її складниками, що використовуються в підготовці філологів, а також у виокремленні оптимальних з них для застосування на початковому етапі фахової підготовки.

Особливий наголос робиться на технології проблемного навчання, оскільки її складники такі, як проблемне запитання та проблема вправа, є доцільними у теоретичному і прикладному аспекті опанування навчальних дисциплін – освітніх компонентів. Дослідник наголошує на тому, що технологія проблемного навчання стимулює здобувачів освіти формувати і формулювати власні погляди, обґрунтовуючи їх відповідними фактами. В інноваційній освітній парадигмі здійснення мовної підготовки у вищій школі прогресивно вбачається технологія проблемного навчання з усіма його складниками.

У статті зазначено, що проблема застосування педагогічних інноваційних технологій стали об'єктом наукового інтересу низки лінгводидактів та педагогів. Звертається увага на супровідних новітнім технологіям викликах, пов'язаних зі збереженням принципів гуманізму та глибокій особистісній взаємодії. Автор підкреслює, що підготовка майбутнього філолога має специфіку, оскільки зорієнтована на виховання майбутньої еліти нації, а тому повинна базуватися на аксіологічних засадах і бути ціннісно орієнтованою.

Ключовим аспектом статті є аналіз можливостей впровадження технологій проблемного навчання для формування базових компетенцій та компетентностей для майбутніх філологів у ході вивчення фундаментальних лінгвістичних дисциплін.

Ключові слова: інноваційні педагогічні технології, проблемне навчання, проблемні вправа, запитання, завдання.

SHYMANSKA Viktoriia –

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the
Department of Ukrainian Language and Methods of Teaching
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1164-1041>
v.o.shymanska@udpu.edu.ua

IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AS A MEANS OF MODERNIZING LINGUISTIC TRAINING

The article emphasizes the pressing need to modernize the system of higher pedagogical education. It asserts that linguodidactics today represents a field of intensive search for the most relevant and effective innovative methodologies. The study assesses the effectiveness of implementing such methodologies in linguistic education, as well as the progress made in bridging the gap between current societal demands and outdated pedagogical approaches.

The purpose of the article is to elucidate the essence of innovative educational technologies, particularly the technology of problem-based learning, along with all its components, applied in the training of philologists, and to determine the most appropriate ones for use at the initial stages of professional preparation.

The following research methods were used: analysis, synthesis, textbook analysis, pedagogical experiment, generalization of pedagogical experience.

Special attention is devoted to problem-based learning, since its components, such as problem-oriented questions and exercises, prove effective both theoretically and practically in mastering educational disciplines and components. The article emphasizes that problem-based learning stimulates learners to develop and articulate their own viewpoints, substantiating them with relevant evidence. Within the framework of the innovative educational paradigm of language training in higher education, problem-based learning and its elements are regarded as highly progressive.

The article highlights that the issue of applying innovative pedagogical technologies has become the object of interest among linguodidacticists and educators. It also draws attention to the challenges that accompany new technologies, particularly those related to the principles of humanism and ensuring meaningful personal interaction.

In order to develop linguistic competencies of a philologist in the study of the modern fundamental professional disciplines we offer various forms of work, which,

A key focus of the article is the analysis of opportunities for integrating problem-based learning technologies into the development of core competencies among future philologists through the study of fundamental linguistic disciplines.

Key words: innovative pedagogical technologies, problem-based learning, problem-based exercises, questions, tasks.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах тривалих освітніх трансформацій рубежа ХХ-ХХІ ст. критичною передумовою стала нагальна реформи університетського сегмента. Основною стратегічною настановою для вищих навчальних закладів визначено паралельне нарощування потенціалу як у глибинних академічних пошуках, так і в першопочаткових практико-орієнтованих розробках. Така двоєдина діяльність є обов'язковою умовою для формування висококонкурентних кадрів. При цьому теза про дихотомію між базовими науковими засадами та впровадженням педагогічних інновацій має багаторічне коріння.

Гостроту термінової необхідності реформування освіти вищої школи в Україні регламентують не лише вчені-педагоги, а й чиновники різних рівнів, що й втілено у законодавчій базі державних правових документів. Окремі з них такі, як Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність», Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття» визначають основні вектори освіти, траєкторію її розвитку та максимального поєднання теорії з практикою підготовки фахівців із врахуванням реалій сьогодення. Усе вищесказане й зумовлює гостроту актуальності проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес навколо педагогічного проектування як поліфункціональної діяльності сфокусували такі вчені, як В. Киричук, О. Коберник, Л. Лук'янова, Терешук, Г. Єльнікова та інші. На нашу думку, педагогічне проектування в широкому його розумінні й трактуванні є вагомим чинником якісної освіти та каталізатором докорінних змін національної системи освіти.

Незважаючи на постійний і наполегливий інтерес до педагогічних інновацій, модернізації освіти, зокрема вищої, дослідники продовжують пошук таких осучаснень, що свідчить про постійну актуальність таких студій в умовах стрімких суспільних змін.

Актуальним комплексним дослідженням осучаснень у сфері вищої освіти стала праця «Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики», в якому автори обґрунтували концептуальну модель для практичної реалізації інноваційних педагогічних техно-

логій та представили власні розробки та практичні діагностичні методики оцінки розвитку педагогів.

Заслугує на увагу також колективна монографія «Інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування життєтворчої компетентності здобувача освіти», автори якої зацентрували на теоретичних засадах інноваційних напрямів та діяльності у сфері освіти, зосередившись на значущості особистості в сучасних освітніх умовах.

На педагогічних інноваційних технологіях у ході підготовки філологів сфокусували свій науковий погляд такі вчені-лінгводидакти, як О. Горошкіна, Н. Голуб, О. Дияк, С. Караман, Т. Коваль, Н. Подлевської та інші.

Метою розвідки стало з'ясування особливостей застосування та ефективності інноваційних технологій у ході підготовки філолога, тобто пошук таких інновацій, які уможливають прогнозування ґрунтовної підготовки майбутнього фахівця-філолога.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключовою ознакою сьогодення є активне впровадження інновацій та новітніх технологій у різноманітні сфери суспільства: від економіки та виробництва до медицини, науки та культури. Освітня система в цій динаміці виконує вирішальну функцію. Підготовка фахівців, здатних до конкуренції, вимагає невідкладної модернізації навчальних методик. Це також передбачає якісну перепідготовку педагогів, оскільки вони відіграють визначальну роль у формуванні професійних компетенцій, які є необхідною умовою для стабільного розвитку.

Загальновідомим є той факт, що педагогічна інноватика є наукою молодою, яка, виокремившись тільки в середині минулого століття, носила прикладний характер. Першопочатківцями зародження нової педагогічної думки стали зарубіжні вчені такі, як Х. Барнет, Д. Гамільтон, Н. Грос, У. Кінгстон, Н. Лагервей, М. Майлз, А. Хаберман, Р. Хейвлок. Інтерес до молоді науки, а саме до пошуку максимально ефективних алгоритмів усунення антиномій між суспільними потребами щодо освітніх послуг і реальною пропозицією їх надання, спричинив появу як Центру дослідження інновацій в освіті під егідою ЮНЕСКО, так і програм впровадження педагогічних інноваційних технологій, проведення різномірних педагогічних

форумів та конференцій, зародження плеяди наукових пошуків та студій.

Інновація – термін, який вперше належав до економічної науки і був уведений у науковий обіг відомим австрійським економістом Й.А. Шумпетером у роботі «Кон'юнктурні цикли» [3, с.49].

Найпоширенішим і найзагальнішим тлумаченням інновацій є таке: «Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [6].

Розуміння «інновації» є дуже неоднорідним і строкатим. Такою ж неоднорідною є класифікація інноваційних технологій. Теоретичним розробленням питаннями педагогічної інноватики присвячені праці багатьох вчених, зокрема, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Н. Лапіна, В. Онушкіна, В. Паламарчук, І. Підласого, О. Попової, А. Пригожина, В. Сластьоніна та інших. Науковці проаналізували роль інноваційної діяльності у педагогіці, розробили класифікації освітніх інновацій. На наш погляд, варто було б зупинитись на таких підходах до означеного поняття.

Одні вчені вважають, що інновація – це цілеспрямований процес внесення змін в освіту шляхом створення та розповсюдження нововведень, інші вбачають в інновації ідеї, процеси, засоби, а отже, і результати якісного вдосконалення педагогічної системи.

В. Паламарчук дещо конкретизує й визначає суб'єктів такої діяльності, бо стверджує, що інновація є нічим іншим як творчим пошуком окремої людини чи усього колективу, в результаті якого з'являються принципово нові ідеї теоретичного і прикладного змісту [8].

Видається переконливо обґрунтованою думка Н. Торчинської та М. Торчинського, які розглядають інновацію як заміну застарілих і неефективних методів на сучасні; процес впровадження нових ідей у навчальну діяльність та її очікувано високий результат [9, с. 113].

Освітня галузь покликана винаходити та впроваджувати у практику вдосконалені теорії та прикладні механізми підготовки фахівців різних галузей відповідно до соціального замовлення і посиленних вимог працедавців на світовому ринку праці. З огляду на вищесказане цілком логічним постає гостра потреба пошуку інноваційних педагогічних технологій.

Загальновизнаною педагогічною інновацією є технологія проблемного навчання, вона є однією з найефективніших, які застосовуються у вищій освіті. На нашу думку, ця технологія, поряд з іншими поширеними методами, такими як інформаційно-комунікативні, кредитно-модульні, проєктні, тренінгові, демонструє значний позитивний результат.

Інноваційна педагогічна технологія нами розуміється як комплексна педагогічна діяльність, яка спричинить появу ефективного позитивного результату, а тому проблемне навчання вважаємо інновацією.

Слушно видається думка І. Кучеренко, яка стверджує, що «технологія проблемного навчання – це спроектована вчителем організація процесу активного оволодіння учнями новими знаннями і способами дій, під час якого нові знання не даються учневі в готовому вигляді, а здобуваються ним під час розв'язування проблеми, сконструйованої педагогом» [7, с. 265].

На наш погляд, суть проблемного навчання зводиться до створення такої ситуації, коли здобувач освіти стикається з очевидною суперечністю між уже сформованими в нього компетентностями і необхідними, проте ще не набутими, для подальшого навчання. Необхідність полягає у вмінні викладача віднайти такий стимул, поштовх, аби здобувач освіти усвідомив недостатність у нього знань і вмінь для успішного виконання певних завдань.

Таким каталізатором для появи дихотомії «знаю-вмію, але цього недостатньо/ не знаю-не вмію, але мушу для того, щоб було достатньо», свідомо створеним педагогом, є, беззаперечно, проблемна ситуація. До розв'язання проблемних ситуацій доволі часто вдаються викладачі з психології і педагогіки у навчальних педагогічних закладах, адже саме така технологія уможливує формування багатьох фахових і загальних компетенцій. Така технологія є вдалим вибором і з позиції лінгводидактики, оскільки її реалізація сприяє насамперед формуванню комунікативної компетенції, яка є чільною у ході підготовки студентів-філологів.

Нам видається вдалим упровадження технології проблемного навчання при опануванні фундаментальних фахових дисциплін філологічних спеціальностей. Початок навчання на філологічних факультетах вищих навчальних закладів України позначений опануванням обов'язкової фахової дисципліни «Вступ до мовознавства» чи «Вступ до мовознавства та літературознавства», яка є провідною у підготовці фахівців на бакалаврському рівні.

Ця дисципліна передбачає розширення лінгвістичного кругозору, а тому містить окремі досить затеоретизовані теми, при опануванні якими найефективнішою видається вищевказана технологія. Саме правильно сформульоване запитання прогнозує аргументовану і конструктивну відповідь.

Технологія застосовується для самостійного пошуку здобувачем освіти правильного розуміння й усвідомлення основних базових теоретичних засад мовних процесів (наприклад, мовна конвергенція, дивергенція, інтерференція та її наслідкові явища такі, як субстрат, суперстрат, адстрат, піджин тощо при вивченні теми «Історичний розвиток мов»); ймовірності тієї чи іншої теорії (наприклад, теорії походження мови при вивченні теми «Мова, її природа і функції»); віднесення певної мови до конкретного морфологічного типу згідно зі структурно-типологічною класифікацією мови, або формування компетентності аналізу окремої мови за запропонованою схемою, яка містить різні принципи класифікації (при вивченні «Мови світу та їхня класифікація»).

Як переконують педагоги-практики, головною умовою ефективності її застосування є урахування вікових та інтелектуальних особливостей здобувачів освіти, тобто запропонована проблема має бути посиленою для її розв'язання. Необхідно враховувати недостатність умінь аналізувати мовні явища більш складного рівня (за шкільний), відсутність досвіду простеження закономірних загальнолінгвістичних процесів.

Слід наголосити, що з-поміж набору складників проблемного навчання варто обирати доцільні при виконанні завдань різних типів. Для завдань з тем модульного блоку, які вивчались в шкільному курсі української мови, проблемні вправи і проблемні завдання не викликатимуть у студентів особливих труднощів як теоретичного, так і прикладного характеру.

Найдоцільнішою для майбутніх фахівців-філологів вважаємо технологію проблемного навчання, суть якої зводиться до розв'язання свідомо спроектованою викладачем-наставником проблеми завдяки новим практичним прийомам. У конгломераті таких прийомів для першокурсників філологічних факультетів слід виокремити такі складники проблемного навчання: проблемна вправа, проблемне запитання, мультимедійні, проєктні, дистанційні технології.

Прикладом таких, на наш погляд, є пропоновані нами вправи: **Визначити, які звукові зміни відбулись у словах:** Ганна, проїзний, життя, тарілка, гострий, мінералогія, хто, Пилип, ведмідь, вухо, вулиця, вікно, імла, Гнат; або: **Подано слова, які називають людей різної статі за національною належністю:** Американець – американка, кореець – корейка, болгарин – болгарка, іспанець – іспанка, китаєць – китайка, канадець – канадка, поляк – полька, чех – чешка, фін – фінка. **У кожній парі одне зі слів має також інші значення. Що це за слова і які значення вони мають?** [10].

Нами пропонуються такі проблемні завдання: **Поділити слова на склади, дати їм загальну характеристику:** Освідчитися, грається, каска, лікарський справжній, настінний, безлюдний; чи таке: **Слова – міжмовні омоніми уведіть у речення так, щоб вони в тексті не втрачали свого прямого значення:** голка (укр.) – голка (чес.); кабан (укр.) – кабан (франц.); кара (укр.) – кара (ісп.); каса (укр.) – каса (ісп.); пан (укр.) – пан (япон.); кава (укр.) – кава (япон.); булка (укр.) – булка (чес.); склеп (укр.) – склеп (польс.); академік (укр.) – академік (польс.) [10].

Як демонструють наведені приклади, завдяки проблемним вправам і завданням можливо пробудити початковий науковий інтерес у студентів-першокурсників, бо саме такі прийоми сприяють розвитку елементарних дослідницьких здібностей.

Для кращого усвідомлення суто теоретичних тем зі вступу до мовознавства, тобто, як уже зазначалось, тих, що стосуються питань загального мовознавства, на наш погляд, у технологію проблемного навчання варто залучити ще один її складник – проблемне запитання, суть якого зводиться до його природи протиріччя, іноді відсутності єдино правильної відповіді на нього.

Саме таке запитання, на відміну від традиційного, породжує початкові навички аналізу наукової літератури, дискусії, евристичну бесіду. Першокурсникам пропонуються такі проблемні запитання: **1. Чи можна стверджувати, що мова є психологічно, генетично та етнічно запрограмованим явищем? 2. Чому мова – суто суспільне явище? 3. Чи є мова продуктом пізнавальної діяльності окремої людини? 4. Що таке мовні контакти? 5. За якими принципами розрізняють мови світу?** тощо [10].

Безперечно, у курсі навчальної дисципліни є теми, які потребують застосування інших інноваційних технологій: проєктні технології, дистанційні, оскільки сучасні умови диктують дистанційне навчання, суть якого зводиться до «залежності від самонавчальних матеріалів курсу та навчальної діяльності» [2, с. 81].

Нами пропонуються такі завдання: **Запропонуйте 5 життєвих ситуацій у відеоформаті, щоб показати, які функції виконує мова у повсякденному житті;** або **Підготуйте відео-проєкт, у якому шляхом використання вагомих аргументів обґрунтуйте або заперечте одну з теорій походження мови** та інші [1, с. 37].

Підготовка філолога як представника національної еліти, креативної, гармонійно компетентної особистості завжди мала свою специфіку, яка у зв'язку з останніми воєнно-політичними реаліями лише загострюється. Саме філолог є орієнтиром для наслідування, який спроможний викликати той тип мислення, що сприятиме усвідомленню усіма членами суспільства мови як зброї і найпотужнішого маркера ідентифікації. Така реальність імппульсувала чітке окреслення акцентних зсувів у ході мовної і мовленнєвої підготовки з боку граматичного у бік комунікативного.

Перед викладачами-лінгвістами останнім часом більш загострено постають проблеми пошуків шляхів ефективної підготовки фахівців нової генерації, які згодом будуть спроможні відповідати соціальним запитам нації від всебічно розвиненої особистості на принципах гуманізму до конкурентоспроможності на ринку праці. Особливо важливим, на наш погляд, залишається збереження при застосуванні новітніх технологій принципу тісної гуманітарної взаємодії між учасниками освітнього процесу. Дотримання такого принципу передбачає встановлення емпатійних стосунків, що сприяє підвищенню мотивації пізнавальної діяльності та особистісного розвитку.

Незаперечними з погляду актуальності та перспективності є також особистісно орієнтована технологія та усі, що стосуються розвитку комп'ютерних і цифрових технологій, враховуючи ІІІ: «...ми не зможемо протистояти можливостям ІІІ, не зможемо заборонити ним користуватися, проте необхідно показати студентам, що при виконанні практичних завдань з української мови цим технологіям таки бракує закладених знань, тому до результатів діяльності ІІІ треба підходити критично» [9, с. 116].

У ході аналізу інноваційних педагогічних технологій стає зрозумілим, що вони так само прогресують як адекватна відповідь на динамічні

зміни суспільства та появу нових матеріальних продуктів людської мисленнєвої діяльності.

Описані інноваційні педагогічні технології, їхня апробація у ході педагогічного досвіду переконує, що застосовані нами проблемні вправи і запитання, дискусійні питання, проєктні, ігрові та дистанційні технології, уможливають якнайкраще реалізовувати формування у студентів-філологів пізнавального інтересу й активності, критичного мислення, вироблення навичок елементарного аналізу складних лінгвістичних явищ.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. В епоху глобальної диджиталізації та її експансивного впливу на всі сфери життя людей стабільними мають залишатися для освітнього процесу саме аксіологічні засади. Численні і послідовні спроби модернізації навчальних методик, пошук інструментарію підвищення якості викладання мають ґрунтуватися на принципах гуманізму та глибокій особистісній взаємодії. Саме поєднання емоційного інтелекту та когнітивної взаємодії між викладачем та здобувачем освіти є запорукою для досягнення головного освітнього імперативу: формування всебічно розвинутої особистості, конкурентоспроможної та здатної до критичного мислення і сприйняття широкого спектра світоглядних парадигм. Емоційно-інтелектуальний консенсус є фундаментом для глибокої та ефективної навчальної взаємодії. Саме він забезпечує сприятливе середовище для творчого пошуку та засвоєння складних фахових знань, уможливує продуктивне колективне осмислення матеріалу, сприяючи формуванню психологічно стійкої особистості. Отже, синтез прогресивних інноваційних та перевірених часом педагогічних технологій потребує вкрай зваженої та градуальної імплементації.

Перспективний науковий пошук необхідно орієнтувати на обережному синергізмі технологічних інновацій та фундаментальних ціннісних принципів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вступ до мовознавства : метод. рек. та настанови до практ. занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищ. освіти спец. 035 «Філологія», 014 «Середня освіта». / уклад. Н. М. Торчинська. Хмельницький : ХНУ, 2022. 48 с.
2. Гевко І. В., Маслянов М. А. Сутність сучасного дистанційного навчання. // Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами IX Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 28 квіт. 2022 р., Тернопіль. Тернопіль, 2022. С. 81-83.
3. Дідченко О. І., Бибочкіна О. Ю. Сутність та класифікація інновацій. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії* / ред. А. М. Ткаченко. Запоріжжя, 2013. Вип. 4. С. 48–58.
4. Інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування життєтворчої компетентності здобувача освіти : моногр. / [Нічуговська Л. І., Ніколенко Л. М. та ін.]; уклад. : Криворотко А. О. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 484 с.
5. Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики : колективна монографія. За заг. ред.. П. П. Хоружої. Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. 232 с.

6. Інновація URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F#cite_note-2 (дата звернення: 22.09.2025).

7. Кучеренко І. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі : монографія. Умань : Жовтий О. О., 2014. 410 с.

8. Паламарчук В. Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. *Педагогічні інновації у сучасній школі*. Київ : Освіта, 1994. С. 5–9.

9. Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Потенціал окремих інноваційних педагогічних технологій під час фахової лінгвістичної підготовки. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. Кременець. 2025. Вип. 20. С. 112-117.

10. Шиманська В. О. Вступ до мовознавства : навч.-метод. комплекс для студ. ф-ту укр. філології. Умань : Візаві, 2020. 165 с.

REFERENCES

1. Torchynska, N. M. (2022). Vstup do movoznavstva: metod. rek. ta nstanovy do prakt. zaniat dla zdobuvachiv pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshch. osvity spets. 035 «Filolohiia», 014 «Serednia osvita» [Introduction to Linguistics: methodological guidelines and instructions for practical classes for applicants of the first (bachelor's) level of higher education, specialty 035 "Philology", 014 "Secondary education"]. Khmelnytskyi: KhNU, 48 s. [in Ukrainian]
2. Hevko, I. V., Maslianov, M. A. (2022). Sutnist suchasnoho dystantsiinoho navchannia [The Essence of Modern Distance Learning]. Suchasni tsyfrovi tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia: dosvid, tendentsii, perspektyvy: zbirnyk naukovykh prats za materialamy IX Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., 28 kvit. 2022 r., Ternopil. Ternopil. S. 81–83. [in Ukrainian]
3. Didchenko, O. I., Bybochkina, O. Y. (2013). Sutnist ta klasyfikatsiia innovatsii [The Essence and Classification of Innovations]. Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Economic Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy. (A. M. Tkachenko, Ed.). Zaporizhzhia. 4. S. 48–58. [in Ukrainian]
4. Nichuhovska, L. I., Nikolenko, L. M. (2022). Innovatsiina pedahohichna diialnist yak chynnyk formuvannia zhyttietvorchoi kompetentnosti zdobuvacha osvity [Innovative Pedagogical Activity as a Factor in the Formation of Life-Creating Competence of an Education Seeker]: monohrafiia. (A. O. Kryvorotko, Uklad.). Dnipro: Vydavets Bila K. O. 484 s. [in Ukrainian]
5. Khoruzha, P. P. (Ed.). (2024). Innovatsiini rozvytku vyshchoi pedahohichnoi osvity: vid teorii do praktyky [Innovative Development of Higher Pedagogical Education: From Theory to Practice]: kolektyvna monohrafiia. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K. 232 s. [in Ukrainian]
6. Innovatsiia [Innovation]. (n.d.). Wikipedia. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F#cite_note-2 (data zvernennia: 22.09.2025). [in Ukrainian]
7. Kucherenko, I. (2014). Teoretychni i metodychni zasady suchasnoho uroku ukrainskoi movy v osnovnii shkoli [Theoretical and Methodological Foundations of a Modern Ukrainian Language Lesson in Basic School]: monohrafiia. Uman: Zhovtyi O. O. 410 s. [in Ukrainian]
8. Palamarchuk, V. F. (1994). Innovatsiini protsesy v pedahohitsi [Innovative Processes in Pedagogy]. Pedahohichni innovatsii u suchasni shkoli. Kyiv: Osvita. S. 5–9. [in Ukrainian]
9. Torchynska, N. M., Torchynskyi, M. M. (2025). Potentsial okremykh innovatsiinykh pedahohichnykh tekhnolohii pid chas fakhovoi linhvistychnoi pidhotovky

[The Potential of Certain Innovative Pedagogical Technologies during Professional Linguistic Training]. Naukovyi visnyk Kremenetskoï oblasnoi humanitarno-pedahohichnoi akademii im. Tarasa Shevchenka. Seria: Pedahohichni nauky – Scientific Bulletin of Kremenets Taras Shevchenko Regional Humanitarian Pedagogical Academy. Series: Pedagogical Sciences. Kremenets. 20. S. 112–117. [in Ukrainian]

10. Shymanska, V. O. (2020). Vstup do movoznavstva: navch.-metod. kompleks dlia stud. f-tu ukr. filolohii [Introduction to Linguistics: educational and methodical complex for students of the faculty of Ukrainian philology]. Uman: Vizavi. 165 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШИМАНСЬКА Вікторія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх філологів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHYMANSKA Viktoriia – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Methods of Teaching.

Scientific interests: professional training of future philologists.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2025 р.

Стаття прийнята до друку 15.10.2025 р.

УДК 378.147:004.9(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-320-325

ШКАРІВСЬКИЙ Вадим –

аспірант кафедри інформаційних технологій і програмування Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8998-8357>

e-mail: v.h.shkarivskyi@udu.edu.ua

ЧУМАК Микола –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних технологій і програмування Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9956-9429>

e-mail: chumak.m.e@gmail.com

ВІРТУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИКО-ПРЕДМЕТНИЙ ДИСКУРС

Проблематика статті, з теоретичної точки зору, окреслює значущість віртуального навчального середовища для розвитку сучасної вищої школи.

Репрезентовано феноменологічне тлумачення з позиції важливого компоненту персоніфікованого особистісно- та професійно-орієнтованого навчання, яке актуалізує інтеграцію суб'єкта пізнання у інтерсуб'єктний простір комунікацій, на рівні якого можна задати необхідний змістовий та водночас оціночний базис для набуття знань та формування умінь й навичок для подальшої перевірки рівня засвоєного та набутого.

Мета дослідження – провести теоретичний аналіз значущості розвитку та функціонування віртуального навчального середовища на рівні вищої школи.

Підкреслено, що ефективним джерелом на шляху до реалізації поставленого завдання сьогодні є віртуальне навчальне середовище, яке уможливило створення найоптимальніших умов для практичного занурення суб'єкта пізнання у глибини «цифрової» педагогіки з перспективою розвитку IT-компетентностей.

Зазначено, що на рівні сучасної ступеневої системи освіти, проблематизується необхідність формування предметних та міжпредметних компетенцій, здатних підсилити вектори дослідницької та аналітичної діяльності суб'єкта пізнання упродовж усього життя.

Зауважено, що функціонування віртуального навчального середовища на рівні вищої школи актуалізує детермінацію: процесу навчання, організаційної структури навчання, парадигми викладання та методів оцінювання.

На загальнотеоретичному рівні спроектовано процес використання цифрових технологій на рівні віртуального навчального середовища крізь призму двох підходів – соціопедагогічного та програмно-технологічного.

Розмежовано дефінітивні відмінності між досліджуваною категорією та феноменом цифрового освітнього середовища («digital learning environment»).

Унаочнено компонентну структуру віртуального навчального середовища, представлену симбіозом основних структурних компонентів (зокрема, організаційного, змістово-методичного, інфраструктурного та комунікативного).

Підкреслено фундаментальну значущість досліджуваного на рівні підготовки сучасного вчителя інформатики, який повинен бути готовим до роботи в умовах системної предметної мінливості змістового контенту на рівні сучасного науково-технологічного прогресу.

Ключові слова: віртуальне навчальне середовище, цифрове освітнє середовище, вища школа, інтерсуб'єктна взаємодія, освітній процес, навчання.

SHKARIVSKYI Vadym –

PhD student of the Department of Information Technology and Programming

Dragomanov Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8998-8357>

e-mail: v.h.shkarivskyi@udu.edu.ua